

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
з виконання і захисту наукових рефератів
з дисципліни «Структурна лінгвістика»
для студентів спеціальності
035 «Філологія»

Затверджено
редакційно-видавничою
радою університету,
протокол № 3 від 06.11.2019 р.

Харків
НТУ «ХПІ»
2019

Методичні вказівки з виконання і захисту наукових рефератів з дисципліни «Структурна лінгвістика» для студентів спеціальності 035 «Філологія» / уклад. Є. В. Купріянов, О. М. Юрченко, Д. О. Гулієва. – Харків: НТУ «ХПІ». – 27 с.

Укладачі Є. В. Купріянов, О. М. Юрченко, Д. О. Гулієва

Рецензент *Т.В. Братусь*, канд. філол. наук, доц.

Кафедра інтелектуальних комп'ютерних систем

ВСТУП

Формою індивідуального завдання є науковий реферат, що являє собою самостійне дослідження у межах обраної теми. Під час його написання студент має оволодіти навичками роботи з теоретичною літературою і опрацювання лінгвістичного матеріалу. Науковий реферат за змістом і формою є науковим текстом, в якому чітко позначена наукова проблема, підходи до її вирішення, а також отримані результати.

Науковий реферат є заключним етапом вивчення дисципліни «Структурна лінгвістика» і дає можливість судити про ступінь засвоєння студентами теоретичного курсу та можливості застосування ними отриманих знань для їх узагальнення з обраної теми. Науковий реферат є невід'ємною частиною навчального процесу. Досвід і знання, отримані студентами на цьому етапі навчання, можуть бути використані у подальшому для підготовки бакалаврських та магістерських робіт.

Методичні вказівки призначені для надання студентам рекомендацій щодо оформлення наукових рефератів та представлення результатів свого дослідження під час засвоєння курсу «Структурна лінгвістика» на кафедрі інтелектуальних комп'ютерних систем Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут».

Під час підготовки методичних вказівок використано та враховано вимоги нормативних документів, розроблених методичною радою Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»:

– СТБУЗ-ХПІ-3.01-2018. ССОНП. Текстові документи у сфері навчального процесу. Загальні вимоги до виконання;

– Положення про рейтинг студентів, критерії та систему оцінювання знань та вмінь Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (2014).

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Мета написання наукового реферату

Науковий реферат є найважливішим елементом самостійної роботи студентів. Головна мета наукового реферату – розвинути навички дослідницької роботи, вміння опрацьовувати літературу зі структурної, теоретичної та прикладної лінгвістики, робити на основі її вивчення висновки і узагальнення.

Студент має продемонструвати своє вміння самостійно викласти проблему, виявити найбільш пріоритетні питання, застосувати елементи дослідження та чітко представити власні результати дослідження під час захисту наукового реферату.

Науковий реферат має бути поданий в електронній та роздрукованій формі науковому керівникові у чітко визначений термін. Проблематика може бути використана в усному виступі на практичному занятті зі структурної лінгвістики.

Науковий реферат не може бути виключно компіляцією і складатися з фрагментів різних статей і книг. Він має:

- 1) бути самостійним завершеною дослідницькою працею у межах обраної наукової темик;
- 2) містити факти і дані, що наочно розкривають певну лінгвістичну проблему;
- 3) давати огляд теоретичної літератури, матеріалів попередніх досліджень, у яких розглядалися аналогічні проблеми;
- 4) демонструвати авторське бачення проблеми і її рішення.

Наведеним вище положенням має підпорядковуватися структура наукового реферату, її мета, завдання, методика дослідження і висновки.

Науковий реферат є заключним етапом засвоєння курсу «Структурна лінгвістика». Він дає змогу судити про ступінь засвоєння зазначеного курсу і про його можливості застосування отриманих знань для їх узагальнення з обраної теми.

1.2. Обов'язки наукового керівника

Науковий керівник під час підготовки студентами наукового реферату має надавати їм консультації, що стосуються:

- проблематики пропонованої теми наукового реферату;
- принципів роботи з теоретичною літературою, методики аналізу лінгвістичного матеріалу та формулювання певних положень роботи;
- укладання відповідної структури та орієнтовного змісту наукового реферату;
- підготовки доповіді та презентації для захисту наукового реферату.

На етапі підготовки наукового реферату науковий керівник радить, як приступити до розгляду теми, коригує план роботи і надає допомогу в підборі літератури, джерел отримання інформації, а також визначенні періоду, за який доцільно зібрати інформацію.

У процесі виконання роботи науковий керівник дає рекомендації щодо збору фактичного матеріалу, методики його аналізу, систематизації, обробки і використання в роботі. На цьому етапі керівник виступає як опонент, вказуючи студенту на недоліки аргументації, композиції, стилю і пропонує способи їх усунення.

1.3. Обов'язки студента

Студент має:

- 1) дотримуватися вимог до підготовки, оформлення та презентації під час захисту наукового реферату;
- 2) представляти керівникові реферат на перевірку у встановлений термін;
- 3) ретельно збирати та аналізувати лінгвістичний матеріал, чітко висловлювати свій підхід до розв'язання обраної проблеми;
- 4) інформувати наукового керівника про хід виконання наукового реферату протягом семестру.

2. ПОРЯДОК ВИКОНАННЯ НАУКОВОГО РЕФЕРАТУ

2.1. Етапи виконання наукового реферату

Підготовка та написання наукових рефератів здійснюється у весінньому семестрі на другому році навчання. Основні етапи виконання наукового реферату наведено в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1. – Етапи виконання наукового реферату

Етап	Найменування	Термін виконання
1.	Вибір теми. Повідомлення студентами про обрані теми	тиждень
2.	Підбір та аналіз друкованих і електронних видань за темою наукового реферату. Формулювання мети і завдань дослідження	два тижні
3.	Складання плану роботи та визначення методики дослідження	тиждень
4.	Збір та аналіз фактологічного матеріалу, формулювання відповідних гіпотез	три тижні
5.	Написання тексту роботи. Побудова логічної структури викладення матеріалу дослідження.	три тижні
6.	Подання керівникові для перевірки роботи, у тому числі на плагіат	три тижні
7.	Подання керівникові остаточного варіанта наукового реферату	два тижні
8.	Захист наукового реферату	один тиждень

2.2. Вибір теми наукового реферату

Вибір теми є початком праці над науковим рефератом. Студент має відповідально ставитися до вибору теми. Тематика робіт подана в додатку 1 методичних вказівок. Проте студент може, за погодженням із керівником,

переформулювати або запропонувати власну тему, яка повинна відповідати лінгвістичній проблематиці, в межах якої виконується робота.

Не допускається вибір однієї теми кількома студентами. У цьому зв'язку вони мають погодити між собою, яку тему братимуть на опрацювання. У разі кількох груп в одному потоці дозволяється вибір тієї самої теми кількома студентами, але за умови, що кожен із них навчається в різних групах.

Студенти мають у встановлений термін подати керівникові перелік тем, які вони вибрали для опрацювання. Після подання зазначеного переліку зміна або переформулювання теми забороняється.

2.3. Складання плану наукового реферату

На основі попереднього ознайомлення з літературою та матеріалом дослідження студент має скласти орієнтовний план наукового реферату. Зазвичай науковий реферат складається зі вступу, двох-чотирьох розділів та висновків.

У процесі складання плану слід визначити основні розділи реферату, приблизне коло питань, які будуть в них розглянуті, а також порядок проходження даних розділів. Самі питання можуть не вказуватися в змісті, але на початковому етапі вони використовуються для складання докладного плану, за яким і пишеться науковий реферат.

План реферату повинен відображати основну ідею роботи, розкривати її зміст і структуру. В ньому мають бути виокремлені найбільш актуальні питання теми.

2.4. Підбір та аналіз теоретичної літератури

Підбір друкованих та електронних видань здійснюється відповідно до мети і завдань дослідження. З огляду на це, варто не лише дотримуватися рекомендацій наукового керівника, але також самостійно здійснювати пошук матеріалів, доступних у мережі Інтернет (наприклад, репозитарії, електронні бібліотеки, наукові портали). Рекомендується створювати окремий перелік літератури з усіма вихідними даними.

На етапі опрацювання теоретичної літератури студент ознайомлюється із ступенем опрацювання обраної ним лінгвістичної проблематики, останніми напрацюваннями, поглядами вчених на її розв'язання, а також визначає коло питань, які залишилися поза увагою дослідників і які мають бути розв'язані в науковому рефераті. Для кожного аналізованого джерела рекомендується створити електронний конспект, який містить назву джерела з усіма його вихідними даними. Після цього створюється таблиця з двох стовпчиків: перший містить номер сторінки, а другий – текстовий фрагмент, що містить основні положення, ідеї та підходи вчених до розв'язання тих чи інших лінгвістичних проблем. Створені у такий спосіб електронні конспекти сприяють кращій систематизації матеріалу та формуванню уявлення про ступінь опрацювання аналізованої лінгвістичної проблеми.

Конспекти можна використовувати у написанні оглядового розділу. Разом із цим, не слід допускати дослівного переписування прочитаної літератури. Виклад має вестися самостійно, своїми словами і свідчити про те, що студент розібрався в суті питань, що розглядаються, має власний погляд і вміє викласти його так, щоб було зрозуміло іншим. Це не виключає можливості цитування, кожна цитата повинна оформлятися належним чином.

Працюючи з літературними джерелами, студент має зважати на те, що в них можуть не збігатися, а іноді навіть бути протилежними точки зору з тієї самої проблеми. В цьому випадку студент має висловити в роботі, яку саме точку зору він вважає найбільш близькою і обґрунтувати цей висновок.

2.5. Збір та аналіз фактологічного матеріалу

Аналіз фактологічного матеріалу слід проводити в певній послідовності. Перш за все, збір та аналіз матеріалу дослідження має відповідати меті та завданню наукового реферату. Фактичний матеріал має відображати сутність аналізованої проблеми та підтверджувати сформульовані гіпотези. Основними джерелами лінгвістичного матеріалу є:

– *лексикографічні джерела*: словники різного типу, у тому числі загальномовні та спеціальні;

– *нормативна документація*: стандарти, енциклопедії, довідники та підручники;

– *аутентичні тексти* (корпуси текстів), у яких наочним чином відображається реалізація мовними одиницями своїх характеристик (структурних, семантичних).

Залежно від мети і завдань дослідження можуть бути використані один або кілька методів отримання лінгвістичних фактів із практичних джерел, зокрема: описовий, спостереження, зіставний, моделювання та інші.

Описовий метод має на меті дати точний і повний опис мовних одиниць. Суть методу полягає в інвентаризації та систематизації мовних одиниць. В описовому методі розрізняють такі етапи: 1) виокремлення одиниць аналізу; 2) членування виділених одиниць та визначення їх диференційних ознак; 3) класифікація й інтерпретація виокремлених одиниць.

Спостереження є цілеспрямованим сприйняттям, зумовленим завданням пізнавальної діяльності, головною умовою якого є максимальна об'єктивність, що контролюється шляхом повторного спостереження або застосування інших методів. Метою цього методу є виявлення певних закономірностей утворення та функціонування одиниць мови.

Зіставний метод використовується з метою вияву спільних та відмінних рис двох або кількох явищ, розбіжностей між ними за певними параметрами.

Моделювання є сукупністю способів ідеалізації й абстрагування, аналізу й синтезу з метою мисленнєвого й формалізованого (спрощеного) представлення об'єктів (оригіналів) дослідження й вивчення на підставі цього представлення відповідних явищ, ознак, процесів, зв'язків, установлення закономірностей існування й функціонування об'єктів. Моделювання застосовується за умови неможливості чи ускладненості дослідження оригіналів у природному середовищі для визначення їхніх характеристик, оптимізації управління й користування об'єктами для перевірки гіпотез тощо.

3. ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ НАУКОВОГО РЕФЕРАТУ

3.1. Обсяг реферату

Загальний обсяг наукового реферату повинен становити приблизно 30–35 сторінок, набраних на комп'ютері 14 шрифтом Times New Roman з полуторним інтервалом між рядками (разом із титульним аркушем, змістом та списком джерел інформації). Обсяг першого (оглядового) розділу не має перевищувати 8–10 сторінок. Вступна частина наукового реферату має бути не більше однієї сторінки.

3.2. Структура та зміст наукового реферату

Науковий реферат має включати такі елементи: 1) титульний аркуш; 2) план (зміст); 3) вступ; 4) основну частину; 5) висновки; 6) перелік літератури; 7) перелік практичних джерел.

Титульний аркуш і зміст виконуються на двох перших аркушах роботи. Зразок оформлення титульного аркуша подано в додатку 2. Зміст створюється автоматично засобами MS Word.

У *вступі* мають бути відображені такі елементи: 1) загальна постановка проблеми; 2) ступінь опрацювання обраної проблеми; 3) актуальність; 4) виокремлення мети і завдань дослідження; 5) об'єкт і предмет дослідження.

Постановка проблеми – початок будь-якого дослідження. Наприклад, якщо тема дослідження «Англійська система дієслівної словозміни», то загальна постановка обраної проблеми може мати такий вигляд: *Центральними об'єктами опису природномовного тексту є одиниці лексичного рівня мови, тобто слова. Тому невід'ємним компонентом кожної системи опрацювання природної мови є підсистема морфологічного аналізу, яка розв'язує завдання виявлення та граматичної ідентифікації лексичних одиниць тексту. Для мов із розвиненою словозміною завдання граматичної ідентифікації (визначення канонічної форми слова та отримання повного набору його словоформ) є складним та працемістким процесом і вимагає автоматизації словозмінних процесів. Для цього потрібно вирішити питання формального представлення процесів лексемної парадигматизації та лематизації словоформ.*

Ступінь опрацювання проблеми – коло питань, які розглядали вчені у межах обраного дослідження. Наприклад: *Протягом останніх десятиліть розроблено чимало систем морфологічного аналізу, синтезу і лематизації для української, російської, німецької та інших мов світу, які орієнтуються на граматичну специфіку відповідної мови. Слід згадати праці Г. Г. Белоногова, А. Ф. Гельбуха, С. А. Старостіна, А. В. Сокирко, І. В. Шевченка, К. В. Широкова на інші.*

Актуальність визначається як важливість і пріоритетність обраної теми дослідження серед інших тем. Вона повинна підтверджуватися положеннями, що свідчать на користь наукової та практичної значущості вирішення проблем і питань, досліджуваних в роботі. Необхідно пояснити, чому саме ця обрана тема являє інтерес для студента. Приклад формулювання: *Незважаючи на велику кількість досліджень в аналізованій галузі, досі не було сформульовано універсальну формалізовану модель, спроможну відіграти роль концептуальної бази моделювання морфологічних підсистем для класу мов із флексивним компонентом у словозміні. Власне, це й обрано основною проблемою нашого дослідження, що визначає його актуальність як у загальному, так і у прикладному аспектах.*

Мета роботи – це обґрунтоване уявлення про загальні результати наукового пошуку. В ній формулюється загальний задум дослідження. Мета повинна бути визначена чітко та лаконічно. Формулювання мети починається з таких слів: «розробити...», «встановити...», «обґрунтувати...», «виявити...» і т.д. Наприклад: *Мета роботи – дослідити систему англійської словозміни та подати її формальний опис. У завданні визначають основні етапи дослідження для досягнення поставленої мети: Для досягнення зазначеної мети необхідно: 1) побудувати формальну модель англійської дієслівної словозміни; 2) подати класифікацію дієслів за парадигматичними групами та класами; 3) розподілити дієслова за парадигматичними групами та класами.*

Об'єкт дослідження – це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію і взяте дослідником для вивчення. Предмет дослідження – це той

аспект проблеми, досліджуючи який, ми пізнаємо цілісний об'єкт. Наприклад: *Об'єкт дослідження наукового реферату – англійська дієслівна система, предмет дослідження – формальне моделювання системи англійської словозміни.*

Основна частина складається з розділів, які можуть ділитися на пункти, а пункти – на підпункти. Назва того чи іншого розділу не повинна повністю збігатися з темою наукового реферату (в іншому випадку наявність інших глав стає зайвою), а назва якогось параграфа дублювати назву глави. Перший розділ є оглядовим. Він містить детальний огляд питань, аналізованих у межах обраної теми та виокремлює ті, які ще залишилися нерозв'язаними. Другий і третій розділи є власне дослідницькою частиною наукового реферату. Нижче наведено приклад структури основної частини:

РОЗДІЛ 1. ОСОБЛИВОСТІ ДІЄСЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

1.1. Англійські дієслова та їх словозміна

1.2. Існуючі класифікації англійських дієслів

РОЗДІЛ 2. СЛОВОЗМІННА КЛАСИФІКАЦІЯ АНГЛІЙСЬКИХ ДІЄСЛІВ

2.1. Параметри словозміни англійських дієслів

2.2. Словозмінні групи і класи

2.3. Група «Правильні дієслова»

2.4. Група «Неправильні дієслова»

2.4.1. Клас «Незмінювані форми»

2.4.2. Клас «Форми 2,3 незмінювані»

2.4.3. Клас «Індивідуальна словозміна».

2.5. Група «Дефектні дієслова»

РОЗДІЛ 3. ФОРМАЛЬНЕ МОДЕЛЮВАННЯ СИСТЕМИ АНГЛІЙСЬКОЇ СЛОВОЗМІНИ

3.1. Дієслівна словозміна як об'єкт формального моделювання

3.2. Формальна модель англійського дієслова

У висновках слід чітко та в узагальненій формі викласти основні результати, які автор отримав у процесі дослідження. Висновки мають бути

стислими і органічно впливати зі змісту роботи. Вони мають збігатися із завданнями реферату. Обсяг висновків має складати 1–2 сторінки. Наприклад:

Під час дослідження були отримані такі результати:

– Використовуючи апарат теорії лексикографічних систем В. А. Широкова, побудовано формальну модель англійської дієслова та дієслівної словозміни.

– Розроблено класифікацію англійських дієслів за їх словозмінними особливостями (правильні дієслова, неправильні дієслова, дефектні дієслова).

– За словозмінною класифікацією, усі англійські дієслова розподілено за відповідними парадигматичними групами та класами.

– Визначено набір квазіфлексій відповідно до кожної парадигматичної групи та класу.

Перелік використаної літератури починається заголовком «Література». Він включає в себе всю літературу, на яку є посилання в тексті. Прийнято джерела в списку літератури розташовувати в алфавітному порядку (щодо заголовка відповідного джерела бібліографічного запису). Іншомовні джерела ідуть безпосередньо після українських та російських. Перелік літератури, як правило, включає в себе 15–20 джерел. На кожне джерело має бути подано відповідне посилання в тексті наукового реферату. У тексті посилання подаються у квадратних дужках: а) [1, с. 15] або [3, с. 15–16], першим вказується номер джерела, а після – номери сторінки; б) [5] або [2, 4, 8], якщо потрібно вказати або перелічити лише джерела. Приклади оформлення літератури подано в додатку 3.

Після переліку літератури може подаватися перелік джерел, які були використані як фактологічний матеріал дослідження. До їх кола входять словники, енциклопедії, термінологічні стандарти тощо. Практичні джерела мають бути подані окремо під заголовком «Джерела».

3.3. Вимоги до оформлення тексту наукового реферату

Текст наукового реферату слід друкувати на аркушах формату А4 (210 x 297 мм) з міжрядковим інтервалом – 1,5 і розміром шрифту Times New Roman –

14. Текст розташовується лише на одній стороні аркуша з такими параметрами полів: ліве – 2,5 см, праве – 1,5 см, верхнє та нижнє – 2 см. Абзаци починаються з відступу, що повинен дорівнювати 1,25 см, інтервал перед і після – 0 пт. Вирівнювання тексту має бути по ширині – стиль «Обычный», крім заголовків структурних частин.

Кожен новий розділ реферату потрібно починати з нового аркуша. Заголовки підрозділів та пунктів починають з абзацного відступу і друкують малими літерами, крім першої, що друкується великою літерою жирним шрифтом – стиль «Заголовок 2, 3». Між заголовками розділу та підрозділу слід залишати один порожній рядок; між заголовками підрозділу та пункту порожній рядок не залишається.

Усі заголовки в роботі повинні бути надруковані без використання курсиву або підкреслення. В кінці заголовка крапка не ставиться. Перенесення слів по складах у заголовках не допускається. Текст роботи пишуть з нового рядка після назви відповідного розділу, підрозділу чи пункту.

Сторінки реферату нумерують арабськими цифрами, додержуючись наскрізної нумерації впродовж усього тексту роботи. Перша (титольний аркуш) та друга (зміст) не нумеруються, але входять до загального обсягу наукового реферату. Нумерація аркушів має бути внизу зліва.

3.4. Оцінка унікальності тексту наукового реферату

Перед захистом студент має подати у встановлений термін науковий реферат для перевірки на плагіат керівником. Реферат подають в електронній формі. Плагіат – привласнення авторства на чуже наукове відкриття без посилання на його автора. Отже, мета перевірки реферату на унікальність – виявити присутність або відсутність випадків копіювання чужої наукової роботи (або робіт), належного цитування джерел, а також суміші власного та запозиченого тексту.

Ступінь унікальності роботи має складати не менше 60%. Будь-який науковий реферат, що не пройшов перевірку на плагіат, не допускається до захисту і повертається студентові на доопрацювання.

4. ЗАХИСТ НАУКОВОГО РЕФЕРАТУ

4.1. Процедура захисту

Захист наукових рефератів проводиться згідно з графіком, представленим у пункті 2.1 «Етапи виконання роботи». Захист відбувається на останньому практичному занятті відповідно до розкладу кожної академічної групи. До захисту допускаються ті роботи, які відповідають вимогам, викладеним у Розділі 3 «Правила оформлення наукового реферату».

Захист складається з доповіді студента за темою наукового реферату протягом 5 хвилин і відповідей на питання наукового керівника (не більше 2–3 питань). Студент має підготувати чітке і стисле повідомлення про виконане дослідження, обґрунтувати висновки і пропозиції, показати знання з лінгвістичних дисциплін, на основі яких виконана робота, а також показати самостійність виконання роботи. Розподілення часу доповіді має бути таким:

- актуальність теми дослідження (1 хв.);
- мета реферату (0,5 хв.);
- основна частина (3 хв.);
- висновки (0,5 хв.).

Під час захисту наукового реферату студент має обґрунтувати свої висновки з обраної теми та відповісти на уточнюючі і додаткові питання, що виникли при захисті. Доповідь має супроводжуватися презентацією, підготовленою засобами PowerPoint, в яку виносяться основні положення (не більше 5 слайдів). Вимоги до презентації викладено нижче. Після захисту виставляється оцінка за критеріями, викладеними в пункті 4.3.

4.2. Правила оформлення презентації

Презентація є ілюстративним матеріалом, що супроводжує доповідь студента під час наукового реферату. Презентація має включати такі елементи:

- тема наукового реферату, її мета;
- формулювання проблеми;
- положення, що виносяться на захист, і їх фактичне обґрунтування;
- результати дослідження;

– пропозиції і висновки по роботі.

Основними етапами підготовки над презентацією є: 1) планування структури, визначення кількості слайдів; 2) вибір текстових, графічних та, за необхідності, відеоматеріалів; 3) технічне оформлення презентації (вибір фону слайдів, способу появи об'єктів та показу слайдів). Перший слайд повинен містити таку інформацію:

- повна назва університету, факультету і кафедри, де було виконано науковий реферат (верхній край посередині);
- назва робота (посередині слайда);
- ПІБ доповідача, курс, академічна група (правий край, праворуч);
- науковий ступінь, наукове звання, ПІБ наукового керівника (правий край, праворуч);
- місто і рік наукового реферату (нижній край посередині).

Фон слайдів. Рекомендується уникати зайво яскравих кольорів. Оптимальним варіантом є білий фон. Стиль оформлення має бути єдиним у межах всієї презентації.

Нумерація слайдів. Усі слайди (крім титульного) нумерують у правому нижньому куті.

Накреслення і колір шрифтів. Оптимальними шрифтами є *Arial* або *Times New Roman* (для заголовків – не менш, ніж 24 пт, для інформації – не менш, ніж 18 пт). Кращі кольори шрифту – чорний або синій (але не червоний, рожевий, блакитний, жовтий тощо).

Анімація. Використання анімаційних ефектів має бути виправдане і не відволікати слухачів від сприйняття суті репрезентованого матеріалу дослідження.

Таблиці та ілюстрації. Кожна таблиця та ілюстрація має обов'язково згадуватися в доповіді й мати пояснювальну інформацію.

Висновки. Потрібно завершити доповідь 1-4 загальними висновками, що наочно демонструють, які саме нові знання з'явилися внаслідок зробленої роботи.

4.3. Критерії оцінювання наукового реферату

Оцінка наукового реферату здійснюється за 100-бальною шкалою, яка складається з двох частин: 1) виконання наукового реферату (до 70 балів) і 2) захисту (до 30 балів).

Оцінка А «відмінно» (91–100 балів), якщо студент:

1. Показав високий рівень володіння науковою темою, з якої виконано науковий реферат;
2. Оволодів навиками дослідницької роботи: збирати дані, аналізувати, творчо осмислювати їх, формулювати висновки;
3. Дає свої пропозиції і рекомендації з предмета дослідження, має власне бачення щодо розв'язання певної лінгвістичної проблеми;
4. Виконав роботу відповідно до чинних норм сучасної української мови;
5. Оформив реферат відповідно до вимог цих Рекомендацій і подав його до захисту у встановлений керівником термін;
6. На захисті продемонстрував глибокі знання з теми дослідження та чітко відповів на всі поставлені запитання.
7. Ступінь унікальності тексту становить або перевищує 90%. Усі запозичення з інших джерел мають відповідні посилання.

Оцінка В «добре» (81–90 балів), якщо студент:

1. Показав досить високий рівень володіння науковою темою, з якої виконано науковий реферат;
2. Оволодів навиками дослідницької роботи: збирати дані, аналізувати, осмислювати їх, формулювати висновки, але не завжди критично ставиться до використаних джерел та літератури;
3. Дає свої пропозиції і рекомендації з предмета дослідження, однак відчуває певні труднощі щодо їх обґрунтування;
4. Виконав роботу відповідно до чинних норм сучасної української мови, але допустив нечисленні граматичні та стилістичні помилки;
5. Оформив реферат відповідно до вимог цих Рекомендацій і подав його до захисту у встановлений керівником термін;

6. На захисті продемонстрував глибокі знання з теми дослідження та чітко відповів на всі поставлені запитання;

7. Ступінь унікальності тексту становить 80-90%. Усі запозичення з інших джерел мають відповідні посилання.

Оцінка С «добре» (71–80 балів), якщо студент:

1. Показав досить високий рівень володіння науковою темою, з якої виконано науковий реферат;

2. Оволодів навиками дослідницької роботи: збирати дані, аналізувати, осмислювати їх, формулювати висновки, але не завжди критично ставиться до використаних джерел та літератури; мають місце окремі неточності;

3. Дає свої пропозиції і рекомендації з предмета дослідження, однак відчуває певні труднощі щодо їх обґрунтування;

4. Виконав роботу відповідно до чинних норм сучасної української мови, але допустив граматичні та стилістичні помилки;

5. Оформив реферат відповідно до вимог цих Рекомендацій і подав її до захисту у встановлений керівником термін;

6. На захисті продемонстрував добрі знання з теми дослідження та чітко відповів на більшість поставлених запитань.

7. Ступінь унікальності тексту становить 80–90%. Деякі запозичення з інших джерел не мають відповідних посилань.

Оцінка D «задовільно» (61–70 балів), якщо студент:

1. Показав достатній рівень володіння науковою темою, з якої виконано науковий реферат;

2. Оволодів навиками дослідницької роботи: збирати дані, аналізувати, осмислювати їх, формулювати висновки, але допускає в роботі порушення принципів логічного і послідовного викладу матеріалу;

3. Не може дати чітких пропозицій і рекомендацій з предмета дослідження;

4. Допустив порушення чинних норм сучасної української мови (численні граматичні та стилістичні помилки);

5. Оформив реферат з порушеннями вимог цих Рекомендацій, але подав його до захисту у встановлений керівником термін;

6. На захисті продемонстрував задовільні знання з теми дослідження, але не зміг чітко відповісти на більшість запитань.

7. Ступінь унікальності тексту становить 70–80%. Не всі запозичення з інших джерел мають відповідні посилання.

Оцінка Е «задовільно» (51–60 балів), якщо студент:

1. Показав достатній рівень володіння науковою темою, з якою виконано науковий реферат;

2. Оволодів навиками дослідницької роботи: збирати дані, аналізувати, осмислювати їх, формулювати висновки, але допускає в роботі порушення принципів логічного і послідовного викладу матеріалу;

3. Не сформулював чіткі пропозиції і рекомендації з предмета дослідження;

4. Допустив порушення чинних норм сучасної української мови (численні граматичні та стилістичні помилки);

5. Оформив реферат з порушеннями вимог цих Рекомендацій, подав його до захисту пізніше встановленого керівником терміну;

6. На захисті продемонстрував задовільні знання з теми дослідження, але не зміг чітко відповісти на більшість запитань.

7. Більшість запозичень з інших джерел не мають відповідних посилань.

Оцінка FХ «незадовільно» (26–50 балів), якщо студент:

1. Показав незадовільний рівень володіння науковою темою, з якої виконано науковий реферат;

2. Зовсім не оволодів навиками дослідницької роботи;

3. Допустив порушення чинних норм сучасної української мови (численні граматичні та стилістичні помилки);

4. Не сформулював взагалі пропозиції і рекомендації з предмета дослідження;

5. Оформив реферат з порушеннями вимог цих Рекомендацій, подав його до захисту пізніше встановленого керівником терміну;

6. На захисті продемонстрував незадовільні знання з теми дослідження, не зумів відповісти на додаткові запитання.

7. Запозичення з інших джерел не мають відповідних посилань.

Оцінка F «незадовільно» (0–25 балів) ставиться в тому разі, коли на захисті студент проявив повне незнання досліджуваної проблеми, не зумів задовільно відповісти на поставлені питання або коли науковий реферат до захисту не представлено.

ДОДАТКИ

Додаток 1. Теми наукових рефератів

1. Квазісемантичні особливості одиниць англійської / німецької / французької мови.
2. Дієслівна система англійської мови та її формальний опис.
3. Особливості реалізації семантики англійськими суфіксами у складі науково-технічного терміна.
4. Електронні словники як матеріал сучасних лінгвістичних досліджень.
5. Словотворча активність лексико-морфем з кількісно-оцінним значенням (*міні-, мікро-, моно-, бі-, полі-* тощо) в українській мові поч. ХХІ ст.
6. Категорія відмінка в граматичних системах європейських мов та її еквіваленти.
7. Типологія дієслівних категорій у європейських мовах.
8. Лінгвістичні засоби вираження гендеру в англійській мові.
9. Словозмінна класифікація одиниць англійської / німецької / французької / іспанської мови.
10. Словоутворення в американському варіанті сучасної англійської мови.
11. Роль дієслівних префіксів у словотворі сучасної німецької мови.
12. Міжмовна омонімія як лексичне явище (на матеріалі лексичних словників).
13. Лінгвістичні засоби вираження гендеру в англійській мові на матеріалі казки О. Уайльда «Щасливий принц».
14. Вербалізація концептів «Own/Alien» в англійській мовній картині світу.
15. Вербалізація концепту «Рух/Motion» в англійській мовній картині світу.
16. Граматична категорія роду в аспекті гендерної лінгвістики (на матеріалі англійської мови).
17. Особливості словотвору складних іменників сучасної німецької мови.
18. Семантика та структура прислівників у сучасній німецькій мові.

19. Особливості гендерної диференціації в англійській та українській мовах.
20. Морфологічний словотвір: основні способи утворення англійської банківської термінології.
21. Лексико-граматичні особливості англомовних афоризмів.
22. Бленд як словотворча модель в галузі науки і техніки (на матеріалі англійської та української мов).
23. Гіперланцюги та гіперцикли в мові (на матеріалі тлумачного словника української мови).
24. Використання аббревіації в англійському неформальному листуванні.
25. Префіксація як продуктивний спосіб поповнення словникового запасу англійської мови.
26. Скорочення як спосіб поповнення словникового складу сучасної англійської мови.
27. Словоскладання як продуктивний спосіб поповнення словникового складу англійської мови.
28. Оказіональний словотвір в романі Дж. Оруелла «1984» (на матеріалі англійської мови).
29. Лінгвістичні особливості рекламного дискурсу та можливі підходи до перекладу англійських рекламних слоганів на російську мову.
30. Дефектні парадигми в сучасній українській / англійській / французькій мові.
31. Гра слів як стилістичний прийом в сучасній англійській мові.
32. Способи компенсації безеквівалентності в сучасній англійській / німецькій / французькій мові.
33. Категорія визначеності / невизначеності і способи її вираження в сучасній англійській / німецькій / французькій мові.
34. Категорія визначеності / невизначеності і способи її вираження в аналітичних та флективно-синтетичних мовах.
35. Дієслівна система французької мови та її формальний опис.

36. Формальні засоби словотворення нових частин мови на прикладі англійських іменників та прикметників.

37. Типи кореляцій семантичного поля (синонімія, антонімія, гіпонімія, конверсивність, несумісність).

38. Морфологічний словотвір: основні способи утворення назв професій на прикладі англійської мови.

39. Лінгвістичні засоби вираження гендеру на прикладі назв професій у французькій мові.

40. Формальні засоби словотворення нових частин мови на прикладі англійських іменників та дієслів.

Додаток 2. Титульна сторінка

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
КАКФЕДРА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ КОМП'ЮТЕРНИХ СИСТЕМ**

НАЗВА ТЕМИ НАУКОВОГО РЕФЕРАТУ

Науковий реферат зі структурної лінгвістики

Виконав (виконала): студент(ка) СГТ-
Прізвище, ім'я, по-батькові

Перевірив: доцент кафедри ІКС

Харків 2019

Додаток 3. Приклад оформлення літературних джерел

Один чи три автори

Широков В. А. Комп'ютерна лексикографія. К.: Наукова думка, 2011. 351 с.

Чотири та більше авторів

Караулов Ю. Н., Молчанов В. И., Афанасьев В. А., Михалев Н. В. Русский семантический словарь: Опыт автомат. построения тезауруса: от понятия к слову / отв. ред. С. Г. Бархударов. М.: Наука, 1983. 566 с.

Один чи більше авторів із редактором

Стернин И. А. Методика исследования структуры концепты // Методологические проблемы когнитивной лингвистики / под ред. И. А. Стернина. Воронеж: Воронежский гос. университет, 2001. С. 58–65.

Без автора (збірники, матеріали конференцій, книги за редакцією, укладачі, упорядники)

Академический толковый словарь русского языка. Т. 2: Вина-Гяур / отв. ред. Л. П. Крысин; авт.-сост. О. М. Грунченко и др. Москва: ЯСК, 2016, 680 с.

Стаття в журналі, газеті, періодичному виданні

Селиванова Е. А. Когнитивные модели синтаксических структур с образно-метафорическим компонентом. *Межкультурная коммуникация: пространство и время*. М.: Изд-во Российского ун-та дружбы народов, 2004. С. 55–59.

Селіванова О. О. Концептуалізація свого й чужого в українських пареміях. *Наукові записки Луганського нац. пед. ун-ту*. Луганськ: Альма-матер, 2004. Вип. 5. С. 214–231.

Електронні ресурси

Символіка кольорів. URL: <http://about-ukraine.com/simvolika-koloriv/> (дата звернення: 10.07.2019).

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	4
1.1. Мета написання наукового реферату	4
1.2. Обов'язки наукового керівника.....	5
1.3. Обов'язки студента.....	5
2. ПОРЯДОК ВИКОНАННЯ НАУКОВОГО РЕФЕРАТУ.....	6
2.1. Етапи виконання наукового реферату	6
2.2. Вибір теми наукового реферату	6
2.3. Складання плану наукового реферату	7
2.4. Підбір та аналіз теоретичної літератури	7
2.5. Збір та аналіз фактологічного матеріалу	8
3. ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ НАУКОВОГО РЕФЕРАТУ	10
3.1. Обсяг реферату.....	10
3.2. Структура та зміст наукового реферату	10
3.3. Вимоги до оформлення тексту наукового реферату	13
3.4. Оцінка унікальності тексту наукового реферату	14
4. ЗАХИСТ НАУКОВОГО РЕФЕРАТУ	15
4.1. Процедура захисту.....	15
4.2. Правила оформлення презентації	15
4.3. Критерії оцінювання наукового реферату	17
ДОДАТКИ.....	21
Додаток 1. Теми наукових рефератів.....	21
Додаток 2. Титульна сторінка.....	24
Додаток 3. Приклад оформлення літературних джерел	25

Навчальне видання

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
з виконання і захисту наукових рефератів
з дисципліни «Структурна лінгвістика»
для студентів спеціальності 035 «Філологія»

Укладачі: КУПРІЯНОВ Євген Валерійович
ЮРЧЕНКО Олена Миколаївна
ГУЛІЄВА Діна Олександрівна

Відповідальна за випуск проф. Шаронова Н. В.
Роботу до видання рекомендувала проф. Снігурова Т.О.
Редактор Єфремова М. П.

План 2019 р., поз. 42

Підп. до друку 19.11.19. Формат 60×84 1/16. Папір офсетний.
Riso-друк. Гарнітура Times New Roman. Ум. друк. арк.0,9.
Наклад 50 прим. Зам. № 29-11/19. Ціна договірна.

Видавець Видавничий центр НТУ «ХПІ».
Свідоцтво про державну реєстрацію ДК № 5478 від 21.08.2017 р.
61002, Харків, вул. Кирпичова, 2

Віддруковано:
«ФОП Напольська А.В.»
Виписка з ЄДР ЮО та ФОП № 24800000000152491
від 01.10.2013 р.
м. Харків, вул. Я. Мудрого (був. Петровського), 34
т.: 700-42-81